

**SAĞLIK VE EBELİK HİZMETLERİ
YÖNETİMİ VE ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ
EBELİK HİZMETLERİNDE ÇAĞDAŞ
YAKLAŞIMLAR EBELİK YASASI VE
ÖRGÜTLENME FAALİYETLERİ**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➔ Sağlık hizmetlerinin **örgütlenme** evrimi incelendiğinde aslında çok büyük bir çeşitliliğin olduğu görülmektedir.
- ➔ **Hizmetlerin türü ve gelişimi**
- ➔ **bireylerin talepleri,**
- ➔ **kurumsallaşma,**
- ➔ **kültür,**
- ➔ **ekonomik özellikler** gibi pek çok etken tarafından belirlenmekte ve toplumdan topluma farklılık göstermektedir.
- ➔ Başka bir deyişle, **sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi için standart bir model oluşturmak mümkün olamamaktadır.**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- Sanayi devriminin gerçekleştiği **1850-1920** yılları arasında **sağlık hizmetleri** büyük ölçüde
- **kentleşme,**
- **sanayileşme ve**
- **nüfus hareketlerinden etkilenmiştir.**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➔ Bu dönemde
- ➔ hastalık ve bilim konusundaki yargıların değişmesi,
- ➔ sağlık alanında işbölümü ve uzmanlaşmanın artması,
- ➔ Batı Avrupa'da risk paylaşımı mantığından hareketle sigortacılığın ortaya çıkması,
- ➔ hayırseverlik ve yöneticilik kavramlarının yer değiştirmesi gibi başka etkenler her ülkenin kendine özgü sağlık sistemini kurmasına yol açmıştır

SAGLIK HIZMETLERI GELISIMI

- ➔ **Tedavi edici hizmetlerdeki gelişmelerin yanı sıra,**
- ➔ **evsel atıkların düzenli bir biçimde uzaklaştırılması gerekliliği,**
- ➔ **haşere ile mücadele,**
- ➔ **içme ve kullanma suyunun temizliğinin önemi,**
- ➔ **hastalıkların aşı ile önlenmesi,**
- ➔ **bazı tanı yöntemleri ile hastalıkların erken dönemde saptanması,**
- ➔ **koruyucu hizmetlerinde gelişmelere ve örgütlenmede değişimlere neden olmuştur.**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➔ Yirminci yüzyılın başında bu gelişimlere paralel olarak,
- ➔ sağlık alanında geleneksel birikim yerine bilimsel bilgiye dayanan profesyonelleşme,
- ➔ yani sağlık meslekleri ve uzmanlıkları gelişmeye, güç kazanmaya başlamıştır.
- ➔ Mesleklerin kurallara bağlanması ve örgütlenmesi ise yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır.

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➡ Hastanelerin ve sağlıkla ilgili mesleklerin bazı kurallara bağlanması,
- ➡ ruhsatlandırılması da yirminci yüzyılın başında gerçekleşmiştir.
- ➡ Hekimlerin bir yere kayıtlı olma gerekliliği ilk kez ABD'de 1870'li yıllarda hekimlik yapanların mesleki çıkarlarını korumak için bir talep olarak ortaya çıkmıştır. 1901 yılında ABD Tıp Birliği hekimlik eğitimini ve mesleğini kurallara bağlamıştır.
- ➡ Ülkemizde ise 1928 yılında çıkarılan 1219 sayılı yasa ile sağlıkla ilgili tüm mesleklerin gerektirdiği koşullar ve yetkiler kurala bağlanmıştır.

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

➔ **Özetle**, sosyal refah kavramının geçerli olduğu Avrupa ülkelerinde **sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi ve finansmanı**, devletin kontrolünde, sigortacılık temelinde gelişirken, ABD'de büyük ölçüde **piyasa kurallarına uygun olarak gelişmiştir.**

➡ **TÜRKİYEDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN GEÇMİŞİ VE GELİŞİMİ**

➡ **Selçuklu ve Osmanlı
Dönemi**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

➔ **Türklerin ilk kurduğu sağlık kuruluşu, 1206 yılında Kayseri'deki Gevher Nesibe Sultan Hastanesi ve Tıp Medresesidir.**

➔ **Aynı yüzyılda Selçuklular tarafından, Sivas, Divriği, Kastamonu, Aksaray, Mardin, Konya, Erzincan, Akşehir, Amasya, Çankırı ve Erzurum'da hastaneler kurulmuştur.**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➔ Osmanlı döneminde,
- ➔ merkezde hekimbaşılar,
- ➔ taşrada ise Darüşşifa denilen hastaneler dikkati çekmektedir. Seretıbbı-i Sultani denilen ve halkın kısaca hekimbaşı olarak adlandırdığı hekim, sarayın olduğu kadar tüm ülkenin sağlık işlerinden de sorumlu olup bugünkü sağlık bakanı ile eşdeğerti.

Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi

- ➔ **3 Mayıs 1920'de yapılan ilk bakanlar kurulu toplantısına Dr. Adnan Adıvar ilk sağlık bakanı olarak katılmıştır.**
- ➔ **10 Mart 1921'de bakanlıktan ayrılan Dr. Adnan Adıvar'ın yerine Dr. Refik Saydam bakan olmuştur.**
- ➔ **Cumhuriyetin ilk yıllarında izlediği politikalar ile sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi ve gelişmesinde büyük katkıları olan bir insandır**

Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi

- ➔ **Kamu sağlık hizmetlerinin**
- ➔ **il düzeyinde, Sağlık Müdürlükleri,**
- ➔ **ilçe düzeyinde Hükümet tabiplikleri**
şeklinde
- ➔ **örgütlenmesini** gerçekleştirmiş,
- ➔ **ayrıca dikey örgütlenme anlayışına**
uygun olarak başlıca sağlık
sorunlarına yönelik örgütler
kurmuştur (Frengi-Lepra, Trahom,
Sıtma Savaş örgütleri)

Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi

Bu Dönemde:

➔ **Koruyucu ve tedavi edici hekimlik hizmetleri ayrı olarak** ele alınmıştır.

➔ **Bu dönemde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın esas görevinin koruyucu hekimlik olduğu kabul edilmiş ve örgütlenme buna göre yapılmış, genel bütçe olanakları bu yöne aktarılmıştır.**

1938 Sonrası ve Dr. Behçet Uz Dönemi

1938 sonrası Türkiye, savaşın getirdiği sıkıntıları yaşamıştır.

Bu dönemde **sıtma, tifüs, çiçek salgınları** olmuştur.

1945 yılında '**Olağanüstü Sıtma Savaş Yasası**' çıkarılması gerekli görülmüş, Aynı yıl önemli bir gelişmede **Sosyal Sigortalar Kurumunun kurulmasıdır.**

Bu kuruma sigortalı işçiler için **sağlık örgütü kurma, işletme ve sağlık personeli atama yetkisi** verilmiştir.

1961'den Sonra Olan Gelişmeler

- ➔ Bu dönem **ülkemizin Planlı Kalkınma dönemi**dir.
- ➔ 1961 yılında kabul edilen **224 sayılı "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Kanun"** ile hükümet tabipliği yerine nüfus temel alınarak **sağlık ocaklarının kurulması** öngörülmüştür.

1961'den Sonra Olan Gelişmeler

- ➔ İlk kez **1963'te Muş** ilinde başlayan uygulamalar her yıl birkaç ile daha yayılarak **1979'da 45**, **1982 yılında ise 53** ile yayılmış, **1983 yılında yapılan bir düzenleme ile tüm ülkede bu kanuna uygun sağlık örgütlenmesine gidilmesi sağlanmıştır.**

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➔ Aile hekimliğine geçişe **gerekçe** olarak, “Avrupa Ülkeleri” ya da Topluluk anlamında, **Avrupa’nın örnek alındığı** ya da referans olarak gösterildiği görülmektedir.
- ➔ Oysa, gerek “Avrupa kıtasında” ve gerekse Avrupa Topluluğunda **“aile hekimliği-family practitioner”** ve **“genel pratisyenlik-general practitioner”** terimleri çoğu kez eş anlamlı ve **birbirlerinin yerine** kullanılabilen terimlerdir.

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞİMİ

- ➔ **Günümüzde sağlık sistemleri açısından en temel sorun,**
- ➔ **eşitsizlik ve**
- ➔ **yoksulluktur.**
- ➔ **En alttakilerin sağlık hizmetlerine ulaşması** konusunda, gerek dünya düzeyinde ülkeler arasında, gerekse ülkeler içinde **ciddi eşitsizlikler** söz konusudur.
- ➔ **Bu eşitsizlikler, toplumsal eşitsizliklerin bir yansımasıdır.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ Ebelik tarihin **en eski** mesleklerinden biri
- ➔ Yeni **bir canlının dünyaya gelmesine** yardımcı olmak,
- ➔ doğum **ağrısı çeken bir annenin acısını** dindirmek ve
- ➔ aileye **istek ve özlemle beklenen birinin** katılımını sağlamak,
- ➔ ebelerin **tüm çağlar boyunca** **toplumlarda saygın bir yer** edinmesini sağlamıştır

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

☞ **Dünya Sağlık Örgütü , Avrupa Bölgesi ,” 21.Yüzyılda Herkes İçin Sağlık Hedefleri”nde yer alan “Yaşama Sağlıklı Başlanması Hedefi”** ebelik mesleğinin **aile ve toplum için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha açığa çıkarmıştır.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

➔ **Ebe; ebelik eğitim programına girmeye hak kazandıktan sonra, bu programı başarıyla tamamlayarak Ebelik mesleğini yerine getirmek üzere, tescili yapılan ya da kendisine yasal olarak izin verilen kişidir.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ Sağlık Bakanlığı'na göre ebe; ana-çocuk sağlığı hizmetlerini yürüten, doğum öncesi, doğum, sonrası hizmetleri veren, doğum yaptıran 0-6 yaş grubu çocuk beslenme ve aşıları yapan, aile planlaması, kişisel temizlik kuralları, ilk yardım, bulaşıcı ve sosyal hastalılardan korunma
- ➔ – savaşla ilgili konularda bireye , aileye, topluma sağlık eğitimi veren , doğum, ölüm istatistik verileri toplayan , değerlendiren kamu kuruluşları ile gerekli işbirliğini sağlayan insani ve ahlaki davranışları ile örnek, sağlık bakanlığınca tescil edilmiş bir okuldan mezun olan meslek mensubudur.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **Dünya Sağlık Örgütü ebeyi; Gebelik sırasında, doğumda ve doğumdan sonra gerekli bakım ve danışmanlığı sağlamak, normal doğumları kendi sorumluluğunda yaptırmak, yenidoğanın bakımını, aile planlaması danışmanlığını yapmak üzere eğitilmiş kişi olarak tanımlar.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

➔ Uluslararası Ebeler Konfederasyonu'na (ICM) göre ebe; gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde kadının bakımını sağlayan, gerekli tavsiyelerde bulunan, kendi sorumluluğunda doğumu gerçekleştiren, yenidoğanın bakımını sağlayan ve kadın ile işbirliği içinde çalışan, güvenilir ve sorumluluk sahibi bir profesyoneldir.

➔ Yine ICM ebeyi, sağlık danışmanlığı ve eğitiminde, yalnız kadın için değil toplum ve aile için de önemli bir görev alan bir sağlık personeli olarak görür. Bu görev, antenatal eğitim ve ebeveynliğe hazırlanma, cinsellik ve üreme sağlığı ve çocuk bakımını içerir.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **Ebelik insanlığın varoluşu ile başlar.**
- ➔ **M.Ö. 5000 – resimlerde çömelmiş ıkkınan kadınlara ve onlara yardım eden ebe resimleri görülmüştür.**
- ➔ **İncilde ebelerden bahsedilmektedir. ebeliğin kutsal bir meslek olduğu eski mısırdaki kral Pharaol'un ebeler Shifra ve Pua 'ya emirler verdiği gözlenmektedir. Ayrıca Musa Peygamber de ebelerin kutsallığını anlatmaktadır.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➡ -Yıllarca ebelik anneden kıza geçen, yavaş gelişen bir meslek olmuştur.
- ➡ -15. Yy da Almanya'da ilk ciddi kitap 1513 yılında EUCHARIUST-rhadio tarafından genç kadın ve ebe ROSHENGARTON adı ile yazılmıştır.
- ➡ 1450 de İngiliz ebeler lisanslarını Kardinaller Meclisinden aldılar.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

➡ **Türklerde Ebelik Tarihi**

- ➡ **Türklerin her devrinde ve kültüründe ebelik var. Doğuran kadına hizmet eden ebeler Türk kültüründe çok saygı ve itibar görmüş, iyi yaşamış bir meslek grubu idi**
- ➡ **Ebelik usta-çırak usulü ile eğitiliyordu.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ -Orta Asya Türklerinde doğuma önem veriliyor, **kadınlar güvendikleri ebeler tarafından** doğurtuluyordu. Doğumda kadına yardım eden ebe bir tanrıça gibiydi.(Umay Ana)
- ➔ -Osmanlılarda ebeleri başlıca 3 gruba ayırmak mümkün;
 - ➔ -Saray ebeleri
 - ➔ -Kibar ebeleri
 - ➔ -Halk ebeleri
- ➔ Osmanlıda her ebenin bir doğum **iskemlesi** (örekesi) vardı.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- Ebe gebenin yanına gider “ben geldim, merak etme o da gelir Allah kolaylık versin “ derdi.
- Zorlanınca embriyotomi yapmak gerekirse kanlı ebeler çağrılıyordu.
- Hekim genelde doğum yaptırmazdı. Fakat doğum bilgisi bilmek zorundaydı. Bu bilgileri ebelere öğretmek için “ kabileye buyurasın ki “ diyerek zor durumlarda ne yapılacağı anlatılmaktaydı.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- 1840 yılında tıbbiyede bir meclis kuruldu. **Mekteb-i tıbbiye de sınavla ebeler alınmaya başlandı.**
- 1842 yılında 2 yıllık ebelik kursları başlatıldı. Teorik dersleri hekimler pratik bilgileri ebe hocalar vermeye başladı.

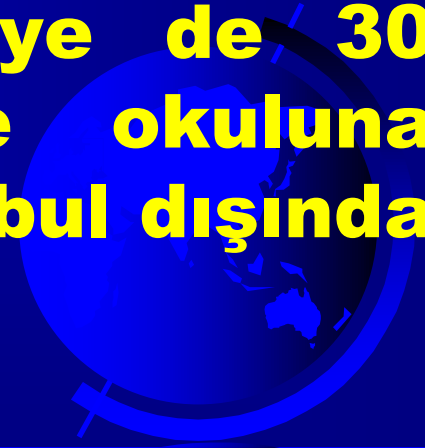
EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

➔ Ebe hocalar ilk zamanlarda Avrupa'dan gelmiş ve orada esaslı ebelik eğitimi görmüşlerdi. Daha sonra bu okuldan yetişmiş ebe hanımlar da öğretmenlik yapmışlardır.

➔ ▪ 1843 yılında kadınlara mahsus olmak üzere Haseki Sultan Darüşşifası açıldı. 1847 yılında Guraba Hastanesinin de Kadın Hastaları için bir bölüm açıldı.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **-1880** Doktor **Besim Ömer Paşa'nın düzenlemeleriyle kayıt koşulları yeniden düzenlendi.**
- ➔ **-1892** yılında **Besim ömer Paşa ilk doğumevini (Viladethane) açtı.**
- ➔ **-1905** de **daha gelişmiş ve büyük bir doğumevi olan Kadırga Viladethanesi açıldı.**
- ➔ **-1909** da **askeri ve sivil tıbbiye de 30 yaşından küçük kadınlar ebe okuluna kaydedildi. Ancak mezunlar İstanbul dışında çalışmaya gitmediler.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- **1920** İstanbul dışındaki yerlerin ebe ihtiyaçlarını karşılamak için **Kızılay** barakalarında ilkokul mezunu kızlar 2 yıl süreyle **ebelik eğitimi** aldılar.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **1924** Şişli Çocuk Hastanesi içerisinde Ebe Öğrenim Yurdu parasız yatılı 2 yıl süreli eğitim yaptı.
- ➔ **-Mezunlar zorunlu hizmete tabii tutuldular.**
- ➔ **-1928** yılında Haydarpaşa Tıp Fakültesinde ebelik okulu ortaokul mezunu kızları ebelik eğitimi için almaya başladı.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **-1928 yılında 1219 sayılı TABABT-İ ŞUABATIN TARZI İCRASINA DAİR KANUN diplomasız ebelere doğum yaptırmasını yasakladı. Ebe ihtiyacı arttı.**
- ➔ **- 1933 yılında Tıp Fakültesi Haydarpaşa'dan Beyazıt'a taşınınca doğum kliniği Haseki Hastanesine taşındı. Ebelik eğitimi de Haseki Hastanesinde yapılmaya başlandı.**
- ➔ **-1937 doğumevlerinin bünyesinde köy ebe okulları açıldı.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- 1943 köy ebelerinin çalışmalarını düzenleyen kanun çıkarıldı. Kanuna göre 6 yıl taşrada çalışan ebeler merkezlere gelebilecekti.
- 1953 yılında Cerrahpaşa Hastanesi içerisinde yapılmaya başlanan bina 1966 yılında bitti ve taşınıldı. (Kadın Doğum Kliniği ve Ebe Okulu)

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **1961-1962 köy ebe okulları doğumevlerinin bünyesinden ayrıldı 3 yıllık düzenli eğitim veren kurumsal bilgilerin okulda alındığı uygulamaların doğumevlerinde verildiği bir eğitim sistemine geçildi.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ☞ -1963 sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hakkında kanun kabul edildi. 154 sayılı yönerge sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde hizmetin yürütülmesine ilişkin yönerge ebenin ilk defa görev analizini yaptı.
- ☞ -1975 ebe-hemşire programları hazırlandı.
- ☞ -1978 köy ebe okulları kapatıldı.
- ☞ -1978 S.M.L. ebelik bölümleri 4 yıllık olarak eğitime devam etti.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

☞ -1985-1986 Y.Ö.K. Bakanlık protokolüyle **2 yıllık Sağlık Meslek yüksek Okulları öğrenim** programları uygulanmaya kondu.

☞ -1997-98 eğitim öğretim yılında **Sağlık Meslek Yüksek okulları ebelik** programları **4** yıllık lisans düzeyine çıkarıldı.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ **ülkemizde ebeler;**
- ➔ **hala yardımcı sağlık personeli olarak nitelenmekte ve hekimin yardımcısı ve yönetiminde olan, doğum yaptıran, gebe, loğusa ve yenidoğana bakım veren ve yardım eden, sevimli, sevecen, fedakar fakat eğitim düzeyinin yüksek olmasına gerek olmadığı düşünülen bireyler olarak görülmektedir.**
- ➔ **Oysa ebelik, içinde bilim ve sanatı da barındıran profesyonel bir meslektir**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ Yine dünyanın pek çok ülkesinde ve Avrupa Birliği ülkelerinde ebeler,
- ➔ obstetrik **ultrason ile gebelik takibi** yapmakta,
- ➔ **belli ilaçları** (uterotonikler, antibiyotikler vs..) **reçete edebilmektedir.**
- ➔ Ülkemizde yürürlükte olan yasa, ebelerin bu işlevlerine izin vermemekte ve ebelik rollerinin kısıtlanmasına neden olmaktadır.

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

- ➔ ebelerin çalışma alanları yalnızca **I. Basamaktan ibaret değildir.**
- ➔ **Doğumevlerinde ya da çeşitli hastanelerin doğum ve kadın hastalıkları ve yenidoğan ile ilgili birimlerinde çalışabilmektedirler.**

EBELİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

➔ **Günümüzde mevcut yasalarda bir meslek olarak tariflenmeyen ve görülmeyen ebelik toplum sağlığında ve koruyucu sağlık hizmetlerinde önemli bir misyona sahiptir.**

➔ **Ülkemizde ebeler yurdun dört bir yanındaki köy ve şehirlerde yatırım yapılmayan sağlık evleri ve sağlık ocaklarında türlü olanaksızlıkları kendi özverisiyle aşarak sağlık hizmeti sunmaya çalışmış ve çalışmaya devam etmektedir.**